

Arvamuse avaldamine pakendi ja pakendijäätmete määruse ettepaneku kohta

Lugupeetud Madis Kallas!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Keskkonnaministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust pakendi ja pakendijäätmete määruse ettepaneku kohta. Järgnevalt esitame oma seisukohad ettepaneku kohta lähtudes liikmetelt saadud tagasisidest.

1. Artikkel 9 lg 1

Ettepaneku artikkel 9 lg 1 kohaselt peab pakend olema disainitud nii, et selle kaal ja maht on arvestades pakendi funktsiooni minimaalsed.

Kaubanduskoda toetab seda põhimõtet. Samas näeme selle põhimõtte rakendamise osas mõningaid kitsaskohti. Oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et ülepakendamist esineb palju seoses e-kaubandusega ja eelkõige olukordades, kus pakendatud kaup jõuab Eestisse kolmandatest riikidest, näiteks Hiinast. Sellega seoses tekib küsimus, kas ja millisel määral on Eesti pakendiettevõtjal võimalik mõjutada näiteks Hiina ettevõtja poolt kauba pakendamist, mis lõppkokkuvõttes jõuab Eesti turule. Teiseks tekib küsimus, kas ja kui efektiivselt on praktikas võimalik teha järelevalvet selle põhimõtte rakendamise osas.

2. Artikkel 21 lg 1

Artikkel 21 lg 1 näeb ette, et ettevõtjad, kes tarnivad tooteid lõppturustajale või lõpptarbijale rühmapakendis, veopakendis või e-kaubanduse pakendis, peavad tagama, et tühja ruumi suhe on maksimaalselt 40%.

Kaubanduskoda toetab põhimõtet, et tühja ruumi suhe oleks pakendis võimalikult väike. Samas oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et kuna üleliigse pakendamisega kaasneb ettevõtjatele täiendav kulu, siis ei ole paljudel juhtudel juba täna pakendiettevõtjal huvi kaupa ülepakendada. Lisaks tõid mitmed ettevõtjad välja, et teatud kaupade puhul ei ole võimalik ettepanekust tulenevat nõuet täita. Näiteks kui tegemist on U-kujulise või ringikujulise tootega, siis ei pruugi olla võimalik hoida tühja ruumi suhet alla 40%. Samas on jällegi olukordi, kus see nõue on liiga leebe. Lisaks tekkis meil küsimus, kas see nõue kehtib ka korduskasutatavate pakendite osas. Kui jah, siis on risk, et standardiseeritud pakendite valik ei pruugi olla piisavalt suur, et tagada iga toote puhul, et tühja ruumi osakaal jääb alla 40%. Eelpool toodud põhjustel leiame,

et selle sätte puhul on tegemist ülereguleerimisega ning selle võiks ettepanekust välja jätta.

3. Artikkel 10

Artikkel 10 kehtestab nõuded korduskasutatavale pakendile. Näiteks on viidatud sättes kirjas, et korduskasutatav pakend peab olema kavandatud, valmistatud ja turule lastud eesmärgiga seda korduskasutada või taastäita tavatingimustes kasutamisel võimalikult paljudeks kasutuskordadeks/ringluskordadeks; korduskasutatavat pakendit peab saama kaupasad kahjustamata tühjendada/maha laadida/uuesti täita vastavuses kõigi sellega seotud hügieeni- ja ohutuseeskirjadega ning pakend peab olema ringlussevõetav.

Kaubanduskoda nõustub, et korduskasutatavate pakendite nõuded peavad olema ELi tasemel ühtselt reguleeritud. Samas peame oluliseks, et üheks tingimuseks oleks ka see, et korduskasutatava pakendi süsinikujalajalg peab kogu eluea jooksul olema väiksem kui ühekordsete pakendite puhul. See on vajalik rohepesu vältimiseks.

4. Artikkel 23

Artikkel 23 kohaselt peavad ettevõtted, kes korduskasutatavaid pakendeid turule lasevad, tagama, et olemas on korduskasutussüsteem.

Korduskasutatavate pakendite suuremaks kasutuselevõtuks on kahtlemata vajalik efektiivse korduskasutussüsteemi olemasolu. Samas jääb hetkel ebaselgeks, kas korduskasutussüsteemi tagamise kohustus on ettevõtjal, kes laseb korduskasutatava pakendi turule või ettevõtjal, kes laseb kauba korduskasutatavasse pakendisse pakendatuna turule. Kui see kohustus on ettevõtjal, kes laseb pakendi, mitte pakendatud kauba turule, siis tekib küsimus, millises olukorras lugeda toodet korduskasutatavaks pakendiks. Näiteks kui ettevõtja toob maale ja müüb Eestis termostasse või korduskasutatavaid plastkarpe, siis teatud juhtudel võib termostass või korduskasutatav plastkarp olla tavaline toode, mida inimene kasutab oma kodus, kuid samas võivad need tooted osutada korduskasutatavaks pakendiks, kui inimene ostab sellega näiteks tanklast kohvi või poest salatit. Seega jääb hetkel lahtiseks, kes ja millises olukorras peab tagama korduskasutussüsteemi olemasolu. Seda tuleks artiklis 23 täpsustada.

5. Artikkel 25 lg 3

Artikkel 25 lg 3 näeb ette, et kui ettevõtte võimaldab toodet osta läbi taastäitmise, siis pakendi pakkumisel ei tohi pakend olla tasuta.

Teeme ettepaneku jätta see punkt ettepanekust välja. Esiteks võib see vähendada teatud ettevõtete motivatsiooni võimaldada toodet osta läbi taastäitmise, kui taastäitmise korral tuleb muu pakendi eest kohustuslikus korras tasu küsida. Lisaks on risk, et ettevõtted kehtestavad muule pakendile väga väikese tasu, näiteks üks sent, mis lõppkokkuvõttes ei pruugi täita sätte eesmärki. Lisaks tuleb meeles pidada, et taastäitmise eesmärki aitavad täita ka ettepaneku artiklist 26 tulenevad nõuded. Eeltoodud põhjustel oleme seisukohal, et kui ettevõtte lubab toodet osta ka läbi taastäitmise, siis võiks iga ettevõtte ise otsustada, kas ja mis tingimustel ta pakub muid pakendeid.

6. Artikkel 26

Artikkel 26 kehtestab korduskasutuse ja taastäitmise sihtmäärad ettevõtjatele.

Oleme saanud mitmelt ettevõtjalt küsimuse selle kohta, kas Euroopa Komisjon on ise teinud või tellinud uuringuid selle kohta, kas ja kui suur on näiteks korduskasutatava pakendi positiivne mõju keskkonnale võrreldes ühekordselt kasutatava pakendiga. Enne uute nõuete kehtestamist peaks olema teada, kas ja millistel tingimustel tuleks eelistada korduskasutatavaid pakendeid ühekordsetele pakenditele. Analüüsi tegemisel ei tuleks arvesse võtta üksnes pakendite tootmisega seotud keskkonnamõju, vaid kogu pakendi elukaare keskkonnamõju.

Oleme saanud ka tagasisidet, et viimasel ajal on joogitootjad vähendanud klaastaara kasutamist või üldse sellest loobunud. Osad neist põhjustest on ka keskkonnaalased. Seega peame väga oluliseks, et enne uute nõuete kehtestamist oleksid tehtud analüüsid, mis kinnitavad, et klaastaara kasutamine suuremas mahus toob kaasa positiivse keskkonnamõju.

7. Artikkel 26 lg 3

Artikkel 26 lg 3 alusel peab lõppturustaja, kes tegutseb HORECA sektoris, müüma kaasamüüdava kohesekstarbimiseks mõeldud toidu korduskasutussüsteemi pakendis või taastäidetavaspakendis 2030. aasta 1. jaanuariks 10% ulatuses ning 2040. aasta 1. jaanuariks 40% ulatuses.

Kaubanduskoda põhimõtteliselt toetab seda muudatust. Samas peame väga oluliseks, et oleks üheselt arusaadav, millisele valmistoidule hakkab see nõue kehtima. Hetkel ei ole see säte meie hinnangul piisavalt selge. Näiteks jääb ebaselgeks, kas see nõue kohaldub ka bioloogiliselt aktiivsetele ja kergesti riknevatele tööstuslikult toodetud valmistoitudele, näiteks jogurtitopsidele. Meie hinnangul ei tuleks nendele toodetele seda nõuet kohaldada.

Lisaks on ebaselge, kas see nõue kohaldub üksnes HORECA sektorile või peavad seda nõuet täitma ka jaekaubandusettevõtted, kes müüvad valmistoitu, kuid ei paku kohapeal söömise võimalust.

Küsimusi tekitab ka ettepanekus olev tingimus, et nõuet kohaldatakse siis, kui valmistoitu tarbitakse tavaliselt anumast. Kas see tähendab, et näiteks suuremale osale kondiitritoodetest ei hakka see nõue kohalduma, sest tavaliselt ei tarbita näiteks saiakesi või torti anumast. Lisaks jääb ebaselgeks, kas nõue kohaldub ainult sellisele valmistoidule, mis on pakendatud ühe inimese portsjonina. Näiteks kui 250 g salatit on pakendatud karpi, siis võib eeldada, et salatit süüakse tavaliselt karbist. Kui osta 1 kg salatit, siis tavaliselt ei hakka kõik pereliikmed salatit samast karbist sööma. Seega tekib küsimus, kas nõude kohaldumine hakkab sõltuma ka valmistoidu kogusest.

Lisaks on ettevõtjatel tekkinud küsimus, kas ja kui efektiivselt on võimalik praktikas selle nõude üle järelevalvet teostada.

8. Artikkel 26 lõiked 4 ja 6

Viidatud sätete kohaselt tuleb paljusid alkohoolseid jooke ja mittealkohoolseid jooke müüa aastaks 2030 10% ulatuses ja aastaks 2040 25% ulatuses korduskasutussüsteemi pakendites või taastäidetavaspakendis.

Kaubanduskoda üldiselt toetab selliste eesmärkide seadmist. Samas oleme saanud mitmelt ettevõtjalt tagasisidet, et klaastaara osakaalu suurendamine võib osutuda keeruliseks. Esiteks on täna suured tarneraskused klaastaara hankimisega ning teiseks nõuab senisest suuremas ulatuses klaastaara kasutamine suuremat laopinda. Seega eeldab muudatuse tegemine täiendavate investeeringute tegemist ning ettevõtjatel peab jääma selleks piisavalt aega. Kui ettepanekut ei võeta piisavalt kiiresti vastu, siis võib tekkida vajadus lükata ettepanekus sisalduvad tähtajad mõnevõrra hilisemaks.

Täna on mahlad pakendatud peamiselt tetrapakenditesse. Hetkel puudub meil info, et tetrapakendeid oleks võimalik korduskasutada. Seetõttu tuleks kaaluda ettepanekut jätta artikkel 26 lõikest 6 välja mahlad.

Ettepanekust ei selgu, kas uusi nõudeid tuleb kohaldada toodete lõikes või on lubatud kasutada ka ettevõttepõhist lähenemist. Näiteks kui ettevõtte müüb vett, mahla ja limonaadi, siis kas ettepanekus sisalduvaid nõudeid tuleb täita iga tootekategooria lõikes eraldi või piisab ka sellest, kui ettevõtte tervikuna täidab uusi nõudeid. Näiteks kas lubatud on see, et 10% nõue saavutatakse vee, mahla ja limonaadi pealt kokku, kuid iga tootegrupi lõikes ei pruugi 10% täidetud olla.

9. Artikkel 26 lg 5

Artikkel 26 lg 5 kohaselt peab vein, väljaarvatud vahuvein, olema alates 1. jaanuarist 2030 5% ulatuses korduskasutussüsteemi pakendis või taastäidetavaspakendis ning 2040. aasta 1. jaanuariks 15% ulatuses. Samas artikli 26 lg 4 ja 6 kohaselt on paljude muude alkohoolsete jookide ning mittealkohoolsete jookide osas nõuded rangemad vastavalt 10% aastaks 2030 ja 25% aastaks 2040.

Oleme saanud ettevõtjatelt küsimuse, et miks on veini puhul nõuded madalamad kui teiste jookide osas. Kui selleks puudub mõjuv põhjus, siis tuleks nõuded ühtlustada.

10. Artikkel 26 lg 1

Alates 2030. aastast tuleb 90% suurtest kodumasinatelt nagu pesumasinad või külmikud müüa korduskasutatavates transpordipakendites.

Saime mitmelt ettevõtjalt tagasisidet, et sellise sihtmäära seadmine ei pruugi olla realistlik. Kui täna kasutatakse suurte kodumasinatelt pakendamiseks peamiselt kilet, penoplasti ja pappi, siis neid materjale ei ole ilmselt võimalik samal kujul uuesti kasutada uue kodumasinatelt pakendamiseks. Lisaks teeb korduskasutatavate transpordipakendite kasutuselevõtu keerulisemaks see, et suured kodumasinad on erinevate mõõtmetega. Ettevõtjad tõid ka välja, et kui suur osa korduskasutatavatest transpordipakenditest peab ostja käest jõudma lõpuks tagasi tehasesse, siis kaasneb ka sellega negatiivne mõju keskkonnale.

11. Artikkel 26 lg 9

Ettepaneku kohaselt peavad kaubaaluste stabiliseerimiseks ja kaupade kaitsmiseks transpordi ajal kasutatavad pakendid ja lindid olema aastaks 2030 korduskasutatavad 10% ulatuses ning aastaks 2040 30% ulatuses.

Meie liikmete tagasiside näitas, et selliseid sihtmäärasid on praktikas keeruline täita, sest puuduvad vastavad tehnilised lahendused või ei ole ettevõtjad sellistest lahendustest teadlikud. Kaubaaluste stabiliseerimiseks ja kaupade kaitsmiseks kasutatakse näiteks pakkekilet, kuid see on mõeldud ühekordseks kasutamiseks. Lisaks on ettevõtjad kahtleval seisukohal, kas sihtmäära ulatuses on võimalik korduskasutada linte. Näiteks kui tegemist on metallintidega ja need on läbi lõigatud, siis ei saa neid uuesti kasutada. Samuti on keeruline korduskasutada kleeplinte. Üks vastaja andis ka teada, et linte on võimalik korduskasutada, kuid mitte rohkem kui kolm korda. Üheks lahenduseks on kasutada koormapaelu, kuid neid ei ole võimalik kasutada kõikide kaupade osas. Samas andsid ettevõtjad teada, et kui selle nõude puhul on silmas peetud muid pakendamise abivahendeid, näiteks nurki või ääri, siis neid on võimalik korduskasutada.

12. Artikkel 26 lg 10

Artikkel 26 lg 10 alusel peavad teatud arvu kaupade rühmitamiseks kasutatavad kastid, välja arvatud kartong (cardboard), olema aastaks 2030 korduskasutatavad 10% ulatuses ja aastaks 2040 25% ulatuses.

Suurem osa transpordikastidest on valmistatud lainepapist (corrugated cardboard), mitte kartongist. Sellega seoses on meil tekkinud küsimus, kas artikkel 26 lõikest 10 tulenevat nõuet tuleb täita ka lainepapi osas või läheb lainepapp kartongi mõiste alla. Kui kartongi mõiste ei hõlma lainepappi, siis teeme ettepaneku muuta sätte sõnastust selliselt, et erisus kehtiks ka lainepapi osas.

13. Artikkel 6

Artikkel 6 lg 1 kohaselt peavad kõik pakendid olema aastaks 2030 ringlussevõetavad.

Kaubanduskoda ei ole sellele eesmärgile vastu, kuid meie hinnangul on tegemist väga ambitsioonika eesmärgiga. Mitmed ettevõtjad andsid meile teada, et pakutav ajaraamistik on liiga lühike ning selle aja jooksul ei ole võimalik kõiki ettevalmistusi ära teha. Materjalide ringlussevõtmine eeldab tehnoloogiaid, kuid hetkel ei ole vajalikke tehnoloogiaid olemas või ei ole need veel tööstuslikult kasutuses. Seega teeme ettepaneku lükata selle nõude jõustumine edasi või siis alternatiivina kehtestada nõue, et aastaks 2030 ei pea olema kõik pakendid ringlussevõetavad, vaid üksnes teatud osa neist.

14. Artikkel 8 lg 1

Ettepaneku kohaselt peavad tee- ja kohvikotid, tee- ja kohvikapslid, puu- ja köögiviljadele kleebitavad sildid ja väga õhukesed plastkandekotid olema kompostitavad.

Juhime tähelepanu, et täna on kasutusel korduskasutatavad kohvikapslid, mis on valmistatud näiteks alumiiniumist. Kas saame õigesti aru, et ettepaneku elluviimisel ei tohi enam kasutada korduskasutatavaid alumiiniumist kohvikapsleid, sest need pole kompostitavad? Selline lahendus ei tundu mõistlik ning tuleks jätta ettepanekust välja.

Leiame, et ka edaspidi peab olema lubatud kasutada korduskasutatavaid kohvikapsleid isegi siis, kui need ei ole kompostitavad.

15. Artikkel 7

Artikkel 7 lõiked 1 ja 2 kehtestavad ringlussevõetud materjalide kasutamise nõuded plastpakendites. Plast joogipudelite (PET) puhul peab sisaldus olema 2030. aastaks 30% ja 2040. aastaks 65%. Kontaktitudlike toodete pakendite (näiteks toiduga kokkupuutuvad pakendid, kosmeetika pakendid jms) puhul, kus PET on peamine materjal, peab 2030. aastaks olema ringlussevõetud materjali sisaldus 30% ja muust plastmaterjalist valmistatud pakendi puhul 10%. 2040. aastaks peab kõikide kontaktitudlike plastpakendite puhul see number olema 50%. Muude plastpakendite puhul peab sisaldus olema 2030. aastaks 35% ja 2040. aastaks 65%.

Kaubanduskoda toetab lähenemist, et plastpakendites tuleb suurendada ringlussevõetud materjali sisaldust. Samas oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et need eesmärgid ei ole ettepanekus sisalduva ajahorisondi jooksul saavutatavad.

Esiteks on ebaselge, kas ja kuidas on võimalik mõõta, kui palju sisaldub plastpakendis ringlussevõetud materjali. Meile teadaolevalt puudub hetkel selline mõõtmise võimekus. Lisaks ei ole meile teadaolevalt ringlussevõetud materjali kohta tööstuslikku standardit. Sellest tulenevalt on ka ebaselge, kuidas tõendada ja teostada järelevalvet selle üle, kui palju on plastpakendis kasutatud ringlussevõetud materjale. Näiteks kui pakend on toodetud Hiinas, siis kas ja kuidas on ettevõtjal või järelevalveasutusel võimalik kontrollida, et pakend sisaldab ringlussevõetud materjali. Igal juhul tuleb uute nõuete kehtestamisel tagada, et toimub tõhus järelevalve. See on vajalik võrdse kohtlemise ja ausa konkurentsi tagamiseks ning rohepesu vältimiseks.

Lisaks juhime tähelepanu sellele, et juba täna on turul defitsiit taaskasutatud plasti osas. Kui ettepaneku elluviimisel suureneb veelgi nõudlus, siis võib kaasneda risk, et plasti toodetakse üksnes selleks, et seda saaks hiljem taaskasutada ja selle abil uusi nõudeid täita. Sellist negatiivset mõju tuleks ettepanekuga kindlasti vältida.

Meile valmistab muret ka asjaolu, et nõuet soovitakse kehtestada kontaktitudlikele pakenditele, näiteks toidupakenditele. Toidupakendite osas kehtivad ranged toiduohutuse nõuded ning kui pakend sisaldab ringlussevõetud materjali, siis ei pruugi olla tagatud tooteohutus.

Lisaks juhime tähelepanu sellele, et näiteks ringlussevõetud materjalist valmistatud PET-pudeli tootmiseks kulub rohkem materjali kui esmasest materjalist toodetud PET-pudeli puhul. Seega, mida suurem on ringlussevõetud materjali sisaldus, seda suurem on pudeli kaal. Komisjon ettepanek ei tohi põhineda ainult ringmajanduse soovitud tulemustel, vaid peab võtma arvesse ka muid asjaolusid, sh tehnoloogia arengut. Juhime tähelepanu ka sellele, et

Kaubanduskoja hinnangul peab artikkel 7 sõnastus olema realistlik. Praegusel juhul ei ole ka Euroopa Komisjon kindel, kas sihtmäärasid on üldse võimalik soovitud ajaks täita. Sellele viitab artikkel 7 lg 9 sõnastus, mis võimaldab Euroopa Komisjonil artiklisis muudatusi teha, kui selgub, et soovitud sihtmäärasid ei ole võimalik täita. Sellist lähenemist ei pea me õigeks. Ettepanekus peaksid sisalduma realistlikud eesmärgid,

mida on võimalik saavutada praeguste teadmiste ja tehnoloogiliste lahendustega. Seega teeme ettepaneku seista selle eest, et seatavaid eesmärke oleks võimalik ka tegelikkuses aastaks 2030 saavutada. Võimalik, et esialgu tuleks artiklis 7 sätestatud eesmärke kohaldada vähemate plastpakendite osas, vähendada seatud sihte või jätta pikem periood sihtide saavutamiseks.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja seisukohti arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070